

A képek forrásai:

Malonyai Dezső, Mandics György, Sebestyén Gyula, Zajti Ferenc szakirodalomban jelzett munkái, továbbá:

<https://kepeslapok.wordpress.com/2013/01/02/zilah/>

Friedrich Klára és Szakács Gábor honlapja: www.rovasirasforrai.hu

Első (nem teljes) megjelenés: 2021. szeptember

Dr. KÉKES KATALIN

A költő születik vagy lesz?

A magyar irodalomban a költő fogalmát sokáig Petőfi Sándor személyével azonosították. Méltán, hisz kivételes tehetsége párját ritkítja. Petőfi Sándor az első magyar költő, aki képes volt a nyelvi gátakat áttörve bekerülni a világirodalomba. Czeizel Endre orvos-genetikus és munkatársai a 2000-es években végeztek egy kutatást: megnézték, hogy 1700-1980 között (250 év alatt) az emberi kultúrtörténetben, a legnagyobb 483 géniusz között, hány magyar van. Hármat találtak: Liszt Ferencet, Bartók Bélát, és Petőfi Sándort.

Petőfi Sándor portéja, dagerrotípia 1879
(Forrás: Wikimedia Commons)

Az emberi tehetség a legnagyobb kincsünk. A géniuszok képviselik az emberiség legfőbb értékeit. Dr. Czeizel Endre 16 magyar költő (nagy magyar költő) családfaelemzése alapján géniuszságuk eredetét a szülőkben lappangó szokatlan gének találkozására vezeti vissza, mely ha rendkívüli kreativitással társul, Petőfi Sándor, Ady Endre és József Attila nagyságrendű költőket eredményezhet. Petőfi Sándor ősei között családi mendemonda szerint a kisfiú az ötéves Petőfi Sándor az egyik családi összejövetelel azt mondta: *”Ezek a papok! Mindenkinék asszonyt adnak. Maguknak egyet sem hagynak!”* Illyés Gyula szerint e sorokban ütem lüktet, rím csendül. Ez tehát az első vers-villanás.”

Erőltetett magyarázat? Lehet... Az emlékezők elmondták, hogy iskolás korában saját rigmusaival ünnepelte szülei név- és születésnapját. Megjegyzem a XIX-XX. században, és ma is a verstan a verscsinálás kötelező minden középiskolás számára. Tanárai szerint Petőfi Sándor nem tűnt ki e tantárgyban. 16 éves korában viszont tanévzáráskor az ő „Búcsúzás” címen költött verse lett a legjobb az iskolában. Ekkor már Petőfi Sándor sokat olvasott, tanult, tehát feltehetjük a kérdést költővé tette magát tudatosan? Tehát a költővé válás tudatos?

Szüntelenül olvasott, ahogy a katonaság alatt is. Életét tudatosan irányítani kívánta, mint 19 évesen, első nyomtatásban megjelent versében „A borozóban” (1842) megfogalmazta: *”Sors, hatalmad nevetem.”*

S végül is teljesítette mindazt, amit édesanyjának 20 évesen ígért: „Jövendölés” c. versében (1843):

*„Anyám az álmok nem hazudnak;
Takarjon bár szemfödél:
Dicső neve költő-fiadnak
Anyám, soká örökön él.”*

Petőfi Sándor: az ember

Petőfi Sándor költészetében szerepet játszottak alkati tulajdonságai és emberi, jellemi vonásai.

Később Sass barátjának írta: „Érzem, barátom magamban, hogy nem mindennapi embernek születtem.” A lángész öntudata szól ebből korán, 15-16 évesen, rendkívüli határozottsággal.

Küllemileg anyjára hasonlított, aki alacsony termetű, sárgás-barna bőrű, fekete hajú, fekete szemű volt, mint a fia. Természete engedékeny, szelíd. Lelki alkata pedig, a makacssága, megdühödési hajlama az apjára. Hasonlóságot mondhatunk, öröklődést nem. Erre nincs tudományos alap. Ugyanígy vetődik fel, hogy kapcsolatba hozható--e az anya éneklés szeretete Petőfi Sándor költői tehetségével? Kétséges. Sok anya kedveli a dalokat, énekelget gyermekének anélkül, hogy a gyermekükből költő válna...

Petőfi Sándor tudatosan növelte ismeretei tárházát – nyelvtanulás, történelem, földrajz, ornitológia, természetesen irodalom stb. – műveltette tette magát. Szülei sem lehettek elmaradottak, felfogták a tanulás fontosságát. Fiaikat iskoláztatni akarták. Kezdetben ugyan nem értették első fiuk művészi-költői hajlamának útkereső próbálkozásait. Azt írja Petőfi Sándor 1844-ben apjáról:

*„Nem tartja nagyra
Hogy költő fia van;
Előtte minden ilyen
Dolog, haszontalan.”*

Érthető ez, a fizikai munkát végző apánál...

3 évvel később, barátja, Sass István dr. már megállapíthatta, hogy a szülők”egyedüli büszkeségüket öregségükben, költő fiukban találták”.

Nézzük Petőfi Sándor lélek, jellem alakulását, amelyet Petőfi Sándor szellemének nevezünk!

Koraszülöttként jött világra. Anyja helyett más szoptatta. Később is kistermetű volt, sokat betegeskedett. Nyugtalanságra, zaklatottságra való hajlama, szinte fiziológiailag predesztinált volt. Első, gyermek éveire vonatkozó emlékezések nem egyértelműek. Az egyik nyakasnak, másik játékosnak, szelídnek festi le. Ezek általában a 4-6 éves gyermek lelki életének jellemzői. A legtöbb visszaemlékező szerint: eleven, virgonc, dacos volt.

A dacossága kapcsolódik, kapcsolódhat a kamasz Petőfi Sándor lázadásaihoz, majd forradalmi indulataihoz.

Apai örökség, vagy az apai nevelés következménye lehet a korlátok szétfeszítésére, a költőben bujkáló hajlam. Lehet tehát, hogy a mogorva apa a természetes gyermek dacosságánál erőteljesebb nyakasságot fejlesztett ki.

Ez nyilvánult meg makacs színházi ambícióban is. Az életében ugyanis a színház a nagy kísértő volt! A vándorszínészek Aszódon felélesztették Petőfi Sándorban a színház hajlamot.

Előjött benne a zsenikre jellemző vonás: ki tudta ragadni magát az előírások rendjéből, a szülői-tanári szokások hagyományos rendjéből, és tudta saját vágyait követni! Színésszé akart lenni – szabadulni az iskola köteléktől.

Tanára és apja bezárta egy szobába, míg elmentek a vándorszínészek, nehogy velük szökjön! „Első esküm” című versében írta erről:

„Nem az fájt már, hogy nem leszek színész,
De hogy maradni kényszerítenek.
A kényszerítés égett lelkemen, ...”

Majd így folytatja:

„Hogy életemnek egy főcélja lesz,
S ez: a zsarnokság ellen küzdeni.”

15 és fél esztendő ekkor! Abban a korban van, amelyben a világtörténelem ezernyi példája által bizonyítottan a „zsarnokság” elleni küzdelemre a leghajlamosabb az ember. Az apja ezt nem fogta fel, elvesztette fia bizalmát.

16 és 22 éves kora között a pályakezdés zaklatott kalandjai jellemezték. színészet, katonaság, tanulás. A lázadó alkat formálódását a család vagyoni bukása meghatározta. Úgy érezte, hogy joga és igénye lehet a legmagasabb dolgokhoz. A szegénység iskolája dacra, harcra, az elvesztett jogok kivívására ösztökelte lelkét.

Tanult, kitűnő eredményt ért el Selmecen, hogy „ingyen kosztos” legyen. Vacsorára kapott 2 garasait francia különórára fordította. Ruháit eladogatta, hogy színházba járhasson. 16 évesen a Pesti Nemzeti Színház statisztája lett, hirtelen elhatározásból. Ez a képessége (hirtelen elhatározás) egyéniségének egyik eleme, erénye volt. Színfalakat hordott, de a látott színdarabok, alakító hatással lehettek jellemére. (Pl. Bánk bán). 1839 őszén folytatta tanulmányait, közben házi tanítószkodott. Ekkor versek sorozatát írta Csáfordi Tóth Rózához „Töredékek” címmel. Róza apja katonatiszt volt. Petőfi Sándor állt be katonának. A kamaszoknál természetes kaland-és világlátási vágy mellett, nála szerepet játszott a katonai dicsőség kérdése. Egy vándorszínész jelentéktelen személy a kastély lányához, de egy katonatiszt, az már igen...

Becsvágy, dicsőségvágy, ezt alkati tényező is erősíthette, hisz alacsony volt és vézna- ezzel ellentétes pálya a katonaság, az egyenruha. Tehát a katonaság kompenzálás lehetett, alkati hátrányait ellensúlyozta. Volt

benne kellő önuralom, hogy a kiképzés ostobaságát, vakfegyelmét legyőzze. Itt, a katonaságnál kapta az első leckét arról, hogy vannak rendszerek, intézmények, amelyekben a kultúra és a bűn fogalma nagyjából azonos. Pl. északa egyik alkalommal gyertyafénynél olvasott a laktanyában. Az egyik baka aludni akart, zavarta a fény, elfújta a gyertyáját. Petőfi Sándort elfogta az indulat (indulatos volt), és utána hajította a szuronyát. a bakának nem lett baja, de ő szigorú büntetést kapott. Szóltanul, karjait keresztbe fogva viselte az erkölcsi szónoklatot. Festmény, és sok más megörökíti a költőt, ahogyan karjait keresztbefonva áll. Pszichológiai szempontból tekintve ez zárkózottságra utalhat. Megnyilvánult ez társaságban is. Azt mondták róla: „mint költő érdekes ember, egyébként rendkívül unalmas. Csak ül a kanapé sarkában, ahová először leültették, onnan el sem mozdul, mindenkit beszélni hagy, maga meg nem szól.” Ha tesz egy – megjegyzést, az sokszor kínos tapintatlanság... Amikor már országos a hírneve, és rajongva bámulnak rá, nem lepődik meg. A hírnév, a hódolat természetes adó, amely neki jár. „Az én 24 évem megér annyit, mint másé 72-t.” Önérzetessége már Aszódon, kisdíáként is megnyilvánult. Egy diákcsíny miatt Koren tanár úr a cinkosokat térdepeltetni akarta. Petőfi Sándor reakciója a következő volt: „*Inkább megtanulok száz latin közmondást, de letérdelni nem fogok!*” Nehezen ment, de megtanulta... Később, Ő ugyanazt mondta magáról, „*nem vagyok önérzetes, csak tudom magamról az igazat. Imádom a tehetséget, akkor is, ha véletlenül bennem van.*”

Szerette a természetet. „*A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal... Mi csodálatosan értjük egymást. Én értem a patak csörgését, a folyam zúgását.*” - írta, mikor indult Bejéről Tornaalja, Putnok, Miskolc felé. Költői képeit sokszor veszi a természet köréből „*Ha szép éneklést akarok hallani, hát kimegyek az erdőbe, és ott hallgatom a csalógányt!*” –a természet fiának megnyilatkozása

ez. Elfogultan magasztalja verseiben szülőhazáját, Magyarországot, dicséri természeti szépségét, gazdagságát. Már szoba került, hogy Petőfi Sándor vátesz volt, a költő, aki a magyar népet, a „Kánaán felé” vezette. Forradalmi költészetében a haza és a szabadság, a haza és a társadalmi haladás gondolatát kapcsolta össze. Kora vezéregyeniségévé vált, a hazafiság példáját szolgálta és szolgálja még ma is. Legjelentősebb alkotása a Nemzeti dal, mely forradalmi hangulatával, dinamizmusával a zsarnokság béklyóinak letörésére buzdít. „*A magyarok istenére esküszünk...*” A hazaszeretet lángja égett lelkében, amikor már 1848. októberben bevonult Debrecenbe a zászlóaljához, és felszólított mindenkit, hogy teljesítse hazafias kötelességét, fogjanak fegyvert, védjék meg hazájukat.

Végrendeletével zárom Petőfi Sándor jellemábrázolását. Egy alkalommal halálsejtelmek lepték meg. Pajtásainak mondta: „*Ha*

meghalok, ti terítsetek ki. A sokat gyalogolt, de el nem fáradt kitartó lábaim egyenest álljanak, mint katonakoromban, kezeimet imára kulcsoljátok, hogy ha már egyebet nem tehetek, a másvilágon is a nép szabadágáért imádkozzam. Életemben mindig a korlátlan szabadság volt ideálom, de sírom korláttal vegyétek körül, hogy se ellenség se barom rám ne taposson!” Nem teljesülhetett... 1849. július 31-én az Erdélyi Fejedelemség területén eltűnt.

Segesvár: 1849. július 31-én a Bem tábornok vezette magyar csapatok vereséget szenvedtek az Alexander Nyikolajevics Lüders vezette orosz csapatoktól.

Szibériai fogság: ott levő csontváz azonosításához szükség lenne a Petőfi család fiumei úti temetőben levő sírbolt megnyitására. Ehhez a magyar állam nem járult hozzá.

SZEMES BÉLA

Valóság a legendában - János vitéz és Iluskája igaz története

Buda alatt a ráckevei régi temetőben járva egy különös útjelző táblán akad meg a tekintet:

JÁNOS vitéz sírja felé mutat a nyíl. A nyíl irányába haladva egy félbetört oszlopú síremlék áll. Rajta a felirat: Itt nyugszik Horváth Nepomuki János /rangjai és kitüntetései felsorolva/ aki nem más, mint Petőfi Sándor megálmodott mesehőse: János vitéz.

Minden legendának van valóság magva, amit nem szabad hagyni feledésbe merülni.

De hát ki is volt Ő valójában? A legenda már valóságos élettörténeté alakul át, korabeli ráckevei dokumentumokra támaszkodva. Borovsky Samu már 1910-ben megjelent

Pest-Pilis-Solt vármegye Műemlékei” című monográfiájában említi meg a ráckevei műemlékek között Horváth N. János síremlékét „A jobbagyból lett világlátott huszárcapitányról” írva.

1774. május 10.-én született Ráckevén. Az anyakönyv tanúsága szerint Piringer Jánosként látta meg a napvilágot. Apja Piringer Pál, édesanyja Gáspár Magdolna. A ráckevei nádfedeles házból hamarosan az égiek mezejére távozott az édesapa, akiről a kis Jánoskának nem is maradt emléke.

A megözvegyült édesanya – hogy a kisfiú apa mellett nőhessen fel – a gyászév letelte után férjhez ment nemes Horváth János megyei perceptorhoz. Az édesanya kikötése volt,